

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

LUDOVIKA

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

LUDOVIKA

Budapest, 2022

Kiadja:
Nemzeti Közszolgálati Egyetem

A kiadásért felel:
Dr. Deli Gergely rektor

Grafika:
Albert Máté Tibor

Fotó:
Szilágyi Dénes
Vogt Gergely
HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum
Magyar Távirati Iroda (Kovács Tamás)

Az archív képek forrása:
www.egykor.hu
www.austria-forum.org

Harmadik, átdolgozott kiadás

© Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2022

© Ludovika Egyetemi Kiadó, 2022

TARTALOM

10

TÖRTÉNETI HÁTTÉR

15

A FELÚJÍTÁS HÁTTERE

17

HOMLOKZAT ÉS ÖRBÓDÉ

19

LUDOVIKA ALAPÍTÁSI EMLÉKMŰ

21

SZÉCHENYI DÍSZTEREM

23

BELSŐ UDVAR

25

SZENT LÁSZLÓ KÁPOLNA

27

HŐSÖK FOLYOSÓJA

29

MÚZEUM

31

ORCZY-PARK

„Midőn a karok és rendek az ország védelmi ügyét tárgyalják vala, tanácskozásait nem csupán a jelen időre, hanem a jövőre is kiterjesztették; s hogy fiaik és utódaik nem csak erővel, hanem annál hathatósabban tudományyal is tudjanak hazáért, ősi alkotmányért és a felséges uralkodó házáért harcolni: Ő szent felsége iránti hódolatuk és honszerelmök érzelmeitől indítva, önkéntes ajánlataikból jelentékeny alapot gyűjtöttek össze, melyből az országban nemzeti katonai akadémiát állítani és a hadi tudományokat fejleszteni lehessen. Törekvésöket a felséges császárné és királyné kiváló bőkezűségével segítette elő; Ő szent felsége, legkegyelmesebb királyunk pedig a karok és rendek óhaját kegyes helyesléssel jóváhagyta, s nehogy ez annyira hasznos intézmény létesülése halasztást szenvedjen, a katonai akadémia elhelyezésére Vácson az egykori Terézia-épületet ajándékozta; miért is a karok és rendek Ő felségök trónja körül seregelve, hálás és hódolatos lelkek érzelmeinek kifejezése mellett kérték, hogy az akadémia a felséges asszonynak a magyar nemzet iránt tanusított szeretetének emlékét megörökítendő, Ludovikának neveztessék.”

(1808. évi VII. törvénycikk a katonai Ludovika-akadémiáról)

TÖRTÉNETI HÁTTÉR

Az 1808. évi VII. törvénycikkben is hivatkozott „bőkezű” királyné, akiről a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia a nevét kapta, nem volt más, mint I. Ferenc császár harmadik felesége Habsburg Esterházy Mária Ludovika Beatrix, aki ötvenezer forintos koronázási ajándékát ajánlotta fel az intézmény felállítására. Ez ma 200-250 millió forintos összegnek felel meg.

A magyar nyelvű katonai tisztképzés létrehozása egységbe kovácsolta az egész nemzetet. Példátlan méretű közadakozás kezdődött, amelynek eredményeként több mint négyszer annyi felajánlás érkezett, mint amennyi a tudományos akadémia megvalósítására. Összesen 995 100 forint gyűlt össze, amely ma kb. 4 milliárd forintnak felel meg. A 237 adományozó nevét törvénybe foglalták. Nemcsak magánszemélyek, hanem az egyházi közösségek és a vármegyék is összefogtak a Ludovika megépítésére. Erről a nemes gesztusról az épület udvarán található címersorozat is megemlékezik. József nádor 1830-ban tette le az épület alapkövét. Az építkezést Pollack Mihály klasszicista tervei alapján kezdték el és 1836-ban fejezték be.

A tisztképzés azonban nem indulhatott el, mivel a császári kormánynak és az udvari haditanácsnak mindig sikerült akadályt gördítenie a Ludoviceum működésének megkezdése elé. Az épület éveken keresztül üresen állt. 1838-ban a nagy pesti árvíz után árvízkárosultakat szállásoltak el benne, és ide menekítették a Nemzeti Múzeum nagy értékű gyűjteményét is.

A katonai oktatás megszervezését végül az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején kezdték meg a Ludovikán.

A Magyar Hadi Főtanoda megnyitására 1849. január 7-én ünnepélyes keretek között került sor, de működését a Pest-Budát megszálló osztrák katonai hatóságok tíz nappal később betiltották, felszerelését lefoglalták, az épületet pedig katonai kórházzá alakították át.

1867-ben az osztrák–magyar kiegyezés tette lehetővé a véderőtörvény alapján felállítandó Magyar Királyi Honvédség tisztjeinek képzését. A Ludovika Akadémia 1872-ben megkezdte tényleges működését, majd néhány év alatt a bécsújhelyi Mária Terézia Akadémiával egyenrangú felsőfokú tanintézetté vált. Ettől kezdve a mindenkor magyar haderő legkiválóbb tisztjei oktatták és nevelték a leendő honvédeket.

Az első világháborút követően a trianoni békediktátum tiltásai értelmében a Ludovika Akadémia maradhatott az egyetlen tisztútanpótlást biztosító intézmény a honvédség keretein belül.

A Ludovika Akadémia két tanulmányi főcsoportra oszlott, ezzel szétvált a gyalogos és a műszaki képzés. A magyar királyi honvéd Bolyai János Műszaki Akadémia a Hűvösvölgyben folytatta működését. 1939 októberétől a honvéd hivatásos tisztképzés már három helyszínen folyt: az Akadémiából kiváló repülő tisztképzés Kassára, a magyar királyi honvéd Horthy Miklós (1942-től Horthy István) Repülő Akadémiára költözött.

A hagyományok szerint végrehajtott utolsó, látványos hadnagyavatásra 1943. augusztus 20-án került sor a Ludovika Nagyréten. Az intézmény 1945. április 25-én végleg beszüntette működését. Ezt követően az épületet évtizedeken keresztül az ELTE Természettudományi Karának egyes tanszékei foglalták el, valamint itt helyezték el a korábban szétszórta telephelyeken működő Magyar Természettudományi Múzeumot is. Az épület állaga folyamatosan romlott.

A FELÚJÍTÁS HÁTTERE

Magyarország Kormánya 2012 májusában döntött a Ludovika történelmi épületegyüttesének felújításáról, valamint az Orczy-park megújításáról, hogy méltó, egységes elhelyezést biztosítson a Nemzeti Közsolgálati Egyetem számára. Az építkezés felgyorsítása érdekében a Ludovika Campus megvalósításával összefüggő közigazgatási hatósági ügyeket nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségűnek nyilvánította.

A Ludovika Campus Projekt fejlesztése a Pollack Mihály által tervezett klasszicista főépület rekonstrukciójával vette kezdetét, amelyre a Kormány négy és fél milliárd forint költségvetési forrást különített el. A felújítás 2014 tavaszára befejeződött, a megújult épületet Orbán Viktor miniszterelnök március 31-én adta át a Nemzeti Közsolgálati Egyetemnek. Ez az épület ad otthont az egyetemi vezetésnek és adminisztrációnak, valamint itt működik az Egyetemi Központi Könyvtár. A hallgatók korszerű előadó- és oktatótermekben tanulhatnak, ugyanakkor megfelelő közösségi tér, papíralapú és digitális könyvtár és büfé is rendelkezésükre áll. Az impozáns helyiségek, mint a Széchenyi Díszterem és a Szent László Kápolna, már számos rangos rendezvénynek adtak otthont. Az egykori Királyi Ludovika Akadémia épülete régi fényét visszanyerve a történelmi múlt és a XXI. századi technológiák találkozási pontjává vált.

Érdekességek

- 200 km elektromos vezetéket építettek be az épületbe.
- A beruházás során átlagosan napi 400 ember dolgozott. Az épület rekonstrukciós munkáira több mint 800 000 munkaóra volt szükség.
- A Kápolnában található ólomüveghez több mint 4 km ólomsínt használtak fel, és több mint 2000 üvegdarabból rakták össze.
- A könyvtárban és a könyvraktárakban több mint 200 000 könyv elhelyezésére van lehetőség. Ehhez több mint 10 000 folyóméter polcot kellett biztosítani. Ha ezeket egymásra tennénk, ez a torony százszor magasabb lenne a Parlamentnél. (A Parlament csúcsmagassága 96 méter.)
- Az építés során 32 000 m² vakolat készült, ez több mint 3 hektár. A festés 50 000 m²-t tesz ki. Ez kb. 5 hektárnyi felületet jelent.
- Pollack Mihály 4 813 818 db téglát építtetett be az épületbe. Ez akkoriban a teljes budai téglagyártás éves kapacitása volt.

HOMLOKZAT ÉS ŐRBÓDÉ

Ön itt áll

Homlokzat

Ha felnézünk a főépület homlokzatára, láthatjuk, hogy annak minden eleme a Ludovika eredeti funkcióját szimbolizálja. Az oszlopfejek – az épület többi eleméhez hasonlóan – klasszicista stílusúak. Mars istent ábrázolják, aki a római mitológiában a harc és a háború védőszentje volt. A csigák végein oroszlánfejek és katonasisakok találhatók. Az ablakok ívei fölött ülő puttóalakok is kardot tartanak a kezükben, ami szintén az épület rendeltetését fejezi ki.

A homlokzati díszek részletei a felújítás során váltak újra láthatóvá. A beruházás eredményeképpen a korona visszakерült a timpanonban látható Nagy-Magyarország címerre, az „M. K. Honvéd Ludovika Akadémia” felirat pedig az eredeti helyére. A főbejárat fölött a Nemzeti Közszolgálati Egyetem neve olvasható.

Őrbódé

A korabeli fényképek arról tanúskodnak, hogy régen két műkőből készült őrbódé helyezkedett el a főépület két oldalán, ezeknek azonban már nyoma sem volt a beruházás kezdetén. Az archív felvételek alapján új őrbódék készültek természetes kőből a bejárat elé. Ezekben a tervek szerint később állandó díszőrség áll majd.

LUDOVIKA ALAPÍTÁSI EMLÉKMŰ

Ön itt áll

Az emlékmű, amely most a főlépcső fordulójában található, valamikor az Épület homlokzatán helyezkedett el, és az alapkövetétel 100. évfordulójának tiszteletére állították. A triptichonra emlékeztető domborművű emléktábla középpontjában Mária Ludovika királyné mellszobra helyezkedik el. Balról a legkorábbi 1848-as, jobbról egy 1930-as növendék, illetve hallgató puskával tiszteleg a királyné felé. 1945 után az emléktáblát levették a homlokzatról és a díszlépcsőházba került: a Ludovika-mellszobrot pedig Kossuth alakját mintázó szoborra cserélték. A felújítás során az eredeti állapotot állították helyre, de a dombormű a díszlépcsőházban maradt. 2021-ben a díszlépcsőházban kerültek elhelyezésre Nagybacsoni Nagy Vilmos, Szemere Bertalan, Kvassay Jenő és Magyary Zoltán szobrai, Vanyur István alkotásai. A négy jeles történelmi személy az egyetem négy karát jelképezik.

SZÉCHENYI DÍSZTEREM

Ön itt áll

A Ludovika Akadémia eredeti terveiben nem szerepelt díszterem. Kialakítására 1872-ben, Linzbauer István építész tervei alapján, egy földem kivétele révén kerülhetett sor. A mennyezet alatt, körben a falon a magyar uralkodók fejszobrai sorakoznak. A felújítás előtt ugyan némelyik hiányzott, de a beruházás során végül ezeket is sikerült pótolni. A restaurálás folyamán több réteg festéket távolítottak el a szobrokról, így láthatóvá váltak azok részletei, illetve olvashatóvá váltak az uralkodók nevei is. Az archív fotókon látható volt a terem éke, egy óriási csillár, amely szintén hiányzott a felújítás kezdetén. Mint utóbb kiderült, évtizedek óta az épület alagsorában kallódott és rendkívül rossz állapotban találtak rá. Gondos felújítás után ma már azonban újra eredeti fényében ragyog a Díszteremben. 6,5 méter magas, 1,7 méter széles, a súlya meghaladja az 500 kg-ot és több mint 4000 alkatrészből áll össze.

Gróf Széchenyi István születésének 225. évfordulója alkalmából 2016. szeptember 21-étől Széchenyi Díszteremnek hívják a Ludovika legimpozánsabb helyiségét. A Magyar Nemzeti Múzeum jóvoltából két portréval tiszteleg az intézmény a Széchenyiek előtt: az egyik Széchenyi Ferencet ábrázolja (*Széchenyi Ferenc portréja, Johann Ender, 1823*), aki a Ludovika Akadémia egyik legnagyobb adományozója volt, a másik Széchenyi Istváné (*Gróf Széchenyi István képmása, Barabás Miklós, 1867*), aki nemcsak a legnagyobb magyar volt, hanem igazi közzszolga, aki méltó példakép lehet az egyetemi polgárok számára is.

BELSŐ UDVAR

Ön itt áll

Címerek

A magyar tisztképzés első otthonát jelentő Ludovika Akadémia belső udvarán állva, a falakon körben Magyarország egykori vármegyéinek címereit tekinthetjük meg. Eredetileg csak azok kerültek fel a falra, akik anyagilag is hozzájárultak az építkezéshez. Később a címerek sora teljessé vált, így ma mind a hatvanhárom vármegye jelképe együtt hirdeti: a köz adakozott a köz szolgálatában.

Avatott szemnek feltűnhet, hogy hiányzik a 64. vármegye, Fiume címere a falról. Ennek az az oka, hogy a Ludovika építésekor Fiume még nem volt az ország része.

Keresztek

A főépület belső udvarán, a Hősök folyosójának bejárata előtt látható egy, a kövezetbe süllyesztett, vörös márvány emléktábla, előtte pedig három, kereszt alakú berakás. A három kereszt három bitófát jelképez; Noszlopy Gáspárnak, Jubál Károlynak és Sárközy Somának állít emléket, akiket a szabadságharc leverése után, 1853. március 3-án végeztek ki Ferenc József császár elleni merénylet megszervezésének vádjával. A három mártírt éveken keresztül az épület alagsorában tartották fogságban.

SZENT LÁSZLÓ KÁPOLNA

Ön itt áll

Az egykori katolikus kápolnát először 1883-ban szentelték fel. Igazi fénykorát 1918-tól élte, amikor újra felszentelték az épületet. Akkor még egy orgona, két nagy gyóntatószék és két márvány szenteltvíztartó is a kápolna berendezései közé tartozott. 1945-től egészen a rendszerváltásig könyvtárnak és bútorraktárnak használták, és gyakran szolgált filmforgatások helyszínéül. Mindezek eredményeként eredeti szépsége teljesen megsemmisült, funkciója elveszett. A kápolnát a főépület felújítása során teljes körűen restaurálták, ólomüvegét a korabeli képek alapján gyártották újra. Az üvegen Szent István és Szent László alakja jelenik meg, felső tagozatában pedig az egyetem jelmondata, „A Haza szolgálatában” olvasható. A kápolnát 2015 júniusában ökumenikus istentiszteleten szentelték fel újra a tábori lelkészi szolgálatok vezetői. 2017. március 28-tól a kápolna Szent László nevét viseli a lovagkirály tiszteletére.

HŐSÖK FOLYOSÓJA

Ön itt áll

A Hősök Csarnoka (mai nevén Hősök Folyosója) nemes Bartha Lajos altábornagy érdeme, aki a Ludovika Akadémia első világháború alatti parancsnoka volt. A folyosón két főemlékmű és több patinás, fekete márványtábla évfolyamonként őrzi annak a 339 ludovikás növendéknek a nevét és emlékét, akik a „nagy háborúban”, a haza szolgálatában veszítették életüket. Később azon évfolyamok hallgatói is emléktáblákat kaptak, akik a második világháború csatáiban estek el.

TÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS

Szárnyépület

Ön itt áll

Főépület

2022. május 23-án régi adósságot törlesztett az egyetem.

Megnyílt a **Ludovika Akadémia** történetét feldolgozó állandó múzeum az Orczy téri Szárnyépületben, mely egyben történeti gyűjtemény is. A kiállítás nem egyszerűen hadtörténelmi jellegű kiállítás, hiszen központjában nem az események, hanem elsősorban az emberek állnak. A nemzeti tisztképzés elindítását támogató hazafiak, az intézményt fejlesztő parancsnokok, a keménykezü, de szeretett és tisztelt tanárok, és persze a kihágásokra mindig kapható, de a tiszti hivatás felé erős akarattal törekvő örök hallgatók történeteinek keresztül látható az 1808–1945 közötti időszak.

- audio guide
- eddig ismeretlen filmfelvételek
- modern digitális vetített és VR élményelemek

ORCZY-PARK

Ön itt áll

A főépület mögött található az Orczy-park, amely Budapest egyik legnagyobb közparkja a város szívében. A Ludovika Campus Projekt eredményeként teljesen megújult ez a városrész. További zöld területekkel nőtt az eddig 26 hektáron elterülő kert. A parkban több játszótér található, továbbá az NKE sportközpontja, a Ludovika Aréna, lőtér, több kültéri sportpálya, valamint a lakosság számára készült szabadtéri sportpark is itt épült fel. A csónakázótó melletti Buttler Terasz nyáron kedvelt pihenőhelye a parkba látogatóknak. A parkban található történeti lovarda is teljesen megújult. 2018-ban a parkban állították fel Kisfaludy Strobl Zsigmond, Kocsis András és Ungvári Lajos szobrászművészek 2013-ig a Kossuth téren álló Kossuth-szoborcsoportját.

Az Orczy-park bejáratánál 2019-től újra látható a Ludovika Emlékoszlop, amelyet eredetileg 1920-ban, a Tanácsköztársaság ellen szervezett legjelentősebb ellenforradalmi kísérlet első évfordulóján avattak fel. Az emlékmű Sidló Ferenc szobrászművész alkotása volt. Az oszlop oldalára a Ludovika Akadémia vértanúinak nevét vésték: Lemberkovics Jenő, ivándai Karátson István és Mildner Ferenc századosok, Erődy Ödön tartalékos főhadnagy és Pogány Jenő II. évfolyambeli akadémikus. Az emlékoszlop 1945 után eltűnt, a Nemzeti Közszoigálati Egyetem a történelmi eseményekre emlékezve elkészítette az emlékmű hiteles másolatát.

